

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Pedro Agustin Agirre Orue

*Forua, Bizkaia
(1917-2015)*

Aurkibidea

Biografia

Landaberde inguruko Benta baserrian jaio zen 1917. urtean. Aita bertakoa zuen eta ama muxikarra. Bost neba-arrebatatik laugarrena eta seme bakarra izan zen. 14 urte ingurura arte herriko eskolara joan zen; eskolak erdaraz jaso arren, dotrina euskaraz ikasi zuten. Espainiako Gerra Zibilak borrokarako adinean harrapatu zuen eta alde batetik bestera aritu zen 6 urtean bi bando desberdinetan, oso ondo gogoratzen ditu zehaztasun guztiekin bertan bizi eta ezagututakoak: UGTko miliziano bezala Dimako harrobi batean, Otxandion zapadoreetan trintxerak eginez... aritu zen; Bilbon UGTko beste batailoi batera batu ziren Kantabriarako bidea hartuz; Santoñan atxilotu eta hilabetez egon ziren bertako kuartelean preso; alde batetik bestera ibili ostean, Miranda de Ebron italiar soldaduekin bat egin behar izan zuten, etapa berri honetan mandoen ardura hartuz. Bera gerran zebilen bitartean, bere etxekoek alde egin behar izan zuten errefuxiatuta; handik bueltan, etxea okupatuta aurkitu zuten eta auzoko Landaberde baserrian egon ziren. Benta baserria saldu eta "Papelerixe" izenez ezaguna den etxean eta fiolatoa zegoen etxean bizi izan ziren. San Kristobal jaietan, boxeo-lehiaketa antolatzen zuten auzoan eta Pedro Agustinek "El as de puño de Landaberde" ezizenez parte hartzen zuen. Urdaibai gazteluko [Rikarda Gastelua](#)rekin ezkondu zen; berak ere parte hartzen du lantzean behin grabaketan.

Zintak

FOR-002

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2012-02-06
- **Iraupena:** 65 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Bilbao Telletxea, Arantza

FOR-003

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2012-02-06
- **Iraupena:** 60 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

FOR-004

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2012-02-06
- **Iraupena:** 37 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Egarri eta edonon edan

- **Erref:** FOR-002/002
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:02:50. **Bukatu:** 00:04:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Gernikara joaten ziren errekaduak egitera eta. Bizimodua Foruan egiten zuten; han joan zen eskolara hamabost urtera arte. Bederatzietatik hamabietara zen eskola, etxera itzuli, jan eta bizkor itzultzen ziren futboleko eskolara sartu aurretik. Egarri itzultzen ziren gelara sarritan. Klean, iturritik, errekatik edo lurreko putzuetatik edaten zuten, baina inoiz kalterik ez.

2. Bazkalorduan igerian ikastera

- **Erref:** FOR-002/003
- **Iraupena:** 0:00:36. **Hasi:** 00:04:58. **Bukatu:** 00:05:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekek eta uretako jolasak

Laburpena:

Eguerdian igeri egiten ikastera joaten ziren eskolatik hurbil zegoen toki batera; eguzkitan lehortu eta itzultzen ziren, eta maisuak haserre egin arren, hurrengoan ere berdin, ikasi arte,

3. Zubi azpian erre ondoren eskolara

- **Erref:** FOR-002/004
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:05:34. **Bukatu:** 00:06:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Bizioak

Laburpena:

Erromerietako erroka saltzaileek pipa antzeko batzuk saltzen zituzten. Zigarrokinak bildu eta horietan erretzen zituzten zubi azpian, ezkutuan, baina maisuak igarri egiten zien zertan aritu ziren.

4. Bainujantzirik ez

- **Erref:** FOR-002/005
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:06:35. **Bukatu:** 00:07:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekak eta uretako jolasak

Laburpena:

Biluzik joaten ziren igeri egitera. Ur gezan kresaletan baino zailagoa da igeri egitea, baina hantxe ikasi zuten, errekan.

5. Karramarro ugari

- **Erref:** FOR-002/006
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:07:33. **Bukatu:** 00:09:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza
- Fauna » Natura » Itsas fauna » Beste batzuk
- Natura » Fauna » Errekakoak

Laburpena:

<p>Karramarro asko zegoen, eta bakailao buztana erabiltzen zuten haiek harrapatzeko. Kangrejoa da errekakoa eta karramarroa ur gazitakoa. Gurdiak erreka pasatzeko Korteazubi aldera bide bat egin zen ur azpian eta "karramarroa" deitzen zioten horri. Azpigarritan joaten ziren erreken beste aldera.</p>

Transkripzioa

-Han, e, kangrejoan edo ibiltzen zifien?
-E?

-Kangrejotan edo zeozer harrapetan uretan?
 -Ke ba! Orduen kangrejotan... bai, kangrejotan, horretan, bai karramarroak. Makailo-buztena, amarrau hori ta... ordun han ugeri egoten zan hori, karramarroa. Oin gitxiau dau, ezta? Baia orduen, puf!
 -Hartzen zenduezan, orduen?
 -E?
 -Hartzen zenduezan?
 -Bai; sarriten orduen [...] edo hori, ekarri ta bota igual.
 -Emaztea: Horrek karramarruek lehen asko, oin ezta ikusten baie; asko lehen.
 -Gero, ganera...izena, ez dakit hemen, burdidxek eta pasatan han beste alderdire, Kortezubi partera, karramarrue [esaeten] han, ta hantxe, en general, nik karamarrue izena [...] han karroa pasetako bidie eindde itxosoan.
 -Baia karramarroa zeri esaten jakon?
 -Karramarroa horrek...
 -Emaztea: Horrek, korriten dauena, lau hankakoa.
 -Haurrek zelan die? Karramarroak zelan deko hori, karramarro guk [...]
 -Emaztea: guk erderaz ez dakigu.
 -Karramarro, ostantzien deko horrek beste izen bat.
 -Ta kangrejoa zeneri deittuten jako? Kangrejoa zeneri?
 -Kangrejoa ia ur dultzien ibiltxen da. Errekatan hor. Itxosoan ez da ibiltxen hori, ur dultzien baiño.
 -Eta beste aldera joaten ziñienien, ba, nora joaten ziñien ba? Kortezubire, nora?
 -Ez, gu ez giñen joaten. Han karramarrue [esaeten] lekuen dau... Hori erridxo barridxe da, ezta? Ta beste alderdire pasetako, beste alderdire pasetako hori zubidxen moduen ein eben, baie uretan azpidxen, uretatik; ta horregaittik esaten tsen karramarroa. Oin ha deseindde dau. Ha apurtute dau. Oin iñor be ez da pasetan beste alderdire. Azpigarriten joaten ziñen hara beste alderdire. Kortezubiko hori jo artien. Ha Foru de. Hori ebaitte dauelako horrek erridxo barridxe...

6. Herrien arteko mugak ibaiaren bi aldeetan

- **Erref:** FOR-002/007
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:09:32. **Bukatu:** 00:10:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Herri-lurak eta lur pribatuak

Laburpena:

Foruko lurak erreken beste aldera heltzen ziren eta Kortezubirenak Elexalde ondoraino. Errekak desbideratu eta estali egin dira, eta orain ez dira hain garbi ikusten mugak.

7. Gauez angula zuria eta egunez beltza

- **Erref:** FOR-002/008
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:10:40. **Bukatu:** 00:13:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Angulak

Laburpena:

Angula zuria gauez harrapatzen zen; beltza, aldiz, egunez. Bahea izaten zuten makilaren muturrean angulatarako. Farola jartzen zen norbere kontra, bahea pasa eta argitan begiratu ea zer harrapatu den, eta berriz pasa. Bazeuden saltzeko aritzen zirenak, baina eurek etxerako egiten zuten.

8. Abarketak ez bustitzeko, oinutsik

- **Erref:** FOR-002/010
- **Iraupena:** 0:03:16. **Hasi:** 00:15:20. **Bukatu:** 00:18:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Hogeita lau edo ziren eskolan. Maisua ona zen irakasteko, baina txarra izatez. sarritan, egun bat edo bi galtzen zuten baserriko lanak egiteko. Lerro artean idazten trebea zen. Euri egunetan, abarketak erantzi eta batzuetan, egun beroetan, oinutsik oinak erre beharrean joaten ziren. Aterkirik ere ez zuten eta zakua puntaz jarri eta hark babesten zituen.

9. Eskolan erdaraz, elizan euskaraz

- **Erref:** FOR-002/011
- **Iraupena:** 0:02:59. **Hasi:** 00:18:36. **Bukatu:** 00:21:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Maisuak eraztuna zuen euskaraz eginez gero, zigortzeko. Garizuman, elizan, euskaraz egiten zuten. Larunbata ere eskola eguna zen. Zerrenda pasatzen zuen maisuak. Umeen artean euskaraz egiten zuten. Neskak aparteko eskolan egoten ziren.

10. Gorputza baino ez zen eramaten eskolara

- **Erref:** FOR-002/012
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 00:21:35. **Bukatu:** 00:24:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala

Laburpena:

Zapatuetan eskola garbitu behar zuten. Inork ez zuen garbitu nahi eskailerapeko oilategia, lanik laburrena izan arren. Maisuak kanaberarekin jotzen zituen ipurdian edo makilarekin eskuan. Egunean ikasgai bat izaten zuten. Ez zuten ezer eramaten eskolara. Inspektorea erdaraz agurtzen ere bazekiten.

11. Muxika edo Morga inguruko hilketa

- **Erref:** FOR-002/015
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:27:06. **Bukatu:** 00:28:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Hilketa bat gogoratzen du: Muxikan edo Morgan ito zuten gizonezko bat. Kolpe txar bat eman ondoren edo, kaxa barruan sartu eta ito zenean, etxe ondoan lurperatu zuten, baina txakurrek aurkitu zuten.

12. Foruko etxea

- **Erref:** FOR-002/016
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:28:08. **Bukatu:** 00:29:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

Muxikako etxea (Papeleria) nolakoa zen: lehenengo solairuan bi etxebizitza, ezker-eskuinak, behean korta eta goian ganbara.

13. Dimatik Otxandiora eta gero Bilbora gerra garaian

- **Erref:** FOR-002/017
- **Iraupena:** 0:04:00. **Hasi:** 00:29:00. **Bukatu:** 00:33:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra garaian, Dimara zihoazela, hegazkin bat ikusi zuten erorita. Harrobian egiten zuten lan, 12 ordu; Otxandiotik Legutiorako bidea egiteko ateratzen zuten harria. Handik Otxandiora joan ziren, eta gauez lubakiak egiten zituzten. Geroago, Bilbora joan ziren beste batailoi batera. Han Gallartakoek eta, UGTkoek zuten batailoira elkartu ziren.

14. Bonbek hildako ganadua jan zuten

- **Erref:** FOR-002/018
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:33:00. **Bukatu:** 00:35:18

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Ampueron, Kantabrian, zeudela, gerezi sasoia zen; gose ziren eta baserri batean erosi zuten asto otzara bete. Herrira helduta, nazionalek plaza bonbardatzen hasi ziren, eta hantxe zegoen ganadua hil zutela ikusi zuten. Erreta jan zuten haragia.

15. Turtziozen soldadu

- **Erref:** FOR-002/019
- **Iraupena:** 0:03:37. **Hasi:** 00:35:18. **Bukatu:** 00:38:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Reinosara joan ziren, eta hango kuartelean egon ziren luzaroan. Handik Turtziozera itzuli ziren, harria baino gorago egon ziren. Patatak ateratzen zituzten goizaldean baratzeetan, bildotsen bat erosi eta galdarakada prestatzen zuten; egon baino ez zuten egiten. Ibaian garbitzen ziren. Santanderren egon zen preso zezen-plazan, lau bat egun.

16. Santanderren eta Santoñan preso

- **Erref:** FOR-002/020
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:38:55. **Bukatu:** 00:40:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Santanderren denbora gutxi egon zen zezen-plazan preso. Handik Santoñako kuartelera eraman zituzten preso; denak elkarren gainean. Handik Santanderrera, eta han okindegi bat aurkitu eta denak sartu ziren tropelean ogia erostera.

17. Mandoak gobernatzen

- **Erref:** FOR-002/021
- **Iraupena:** 0:04:49. **Hasi:** 00:40:41. **Bukatu:** 00:45:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Iruñean egon ziren preso; han ondo egon ziren. Handik Mirandara eraman

zituzten, italiarregana, eta han ikusi zituen inoiz baino zaldi eta mando gehiago. Handik Guadalajarako herri batera eramán zituzten; kapitain italiarrak mehatxatu zituzten. Mandoak garbitzen, jan barik izan zituzten egunetan; eskatu ondoren eman zieten. Handik Brionesera eramán zituzten, eta han nagusiek hobeto hartzen zituzten. Italiarrek eta espainiarrek banatuta jaten zuten.

18. Gerra baina jan faltarik ez

- **Erref:** FOR-002/022
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:45:30. **Bukatu:** 00:47:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Sarjentua baino ez zen espainiarra; gainerakoak italiarrak. Euren zeregina mandoak garbitzea eta gobernatzea zen. Pasta ematen zielako kexatu ziren. Frontera ere joan ziren. Jatekoa eta ardoa ez zitzaien falta; edateko ura falta zen. Gabonetan bi aginaldo. Katalunia aldetik Najerara; ederto ibili ziren: egunero arkume txuletak jaten zituzten.

19. Patxikoren aurrean desfilatu zuten

- **Erref:** FOR-002/023
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:47:50. **Bukatu:** 00:50:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Azkenean Toledora joan ziren eta han amaitu zen gerra. Hiruzpalau egun trenean Alacantera, Mucha Miel izeneko herrira. Han azalorea jaten zuten. Handik Madrilera; desfilean hartu zuten parte. Italiara joan behar zutela esan zieten, baina, azkenean etxera.

20. Sei hilabeterako etxera, baina lizentzia iritsi zitzaion

- **Erref:** FOR-002/024
- **Iraupena:** 0:03:41. **Hasi:** 00:50:45. **Bukatu:** 00:54:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Luzaroan egon ziren Logroñon, deposituan. Guardia asko egin behar izan zituzten, eta gutxi janda; hasieran lortzen zuten ogia, baina gero ez. Handixik etxera itzuli ziren sei hilabeterako. Aita hirurogei urtetik gorakoa izateagatik libratzea eskatu zuen, baina ez zela posible esan zioten, bi behiren jabe zelako. Azkenerako, lizentzia iritsi zitzaion.

21. Azpirari hil-kutxa esaten zioten

- **Erref:** FOR-002/026
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:55:25. **Bukatu:** 00:57:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

Gurasoak Sopuertara ebakuatu ziren eta itzuli zirenean etxea beteta aurkitu zuten. Etxeko azpirari hil kutxa esaten zioten etxea berenganatu zuten Rojo familiakoek. Karta-jokoan ere nahi zuena egiten zuen Rojok.

22. Sei urte alde batetik bestera

- **Erref:** FOR-002/027
- **Iraupena:** 0:05:09. **Hasi:** 00:57:38. **Bukatu:** 01:02:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerrako administrazioa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Sei urte inguru edo, egin zituen gerran. Lehenengo zapadore (lubakiak egiten) aritu zen, hainbat bermeotarrekin batera; gero, UGTko Mateos batailoian sartu zen, Santander hartu arte nazionalak. Harrezkero preso eta italiarrekin. Ordaindu egiten zioten; diru faltarik ez zuen izan gerra garaian.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-12-08

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com